

Want ook dak- en thuisloze mensen zijn mensen. Zoals wij.

Beste Caritas-sympathisant,

Op het einde van het jaar vestigen we traditiegetrouw met Caritas Hulpbetoon de aandacht op de precaire omstandigheden waarin vele mensen die het normaal al moeilijk hebben, de winter moeten doorkomen. Net als vorig jaar komt daar nog de corona-pandemie bovenop.

Niemand ontsnapt aan de gevolgen ervan, maar voor mensen zonder of met een zeer penibel onderkomen is de impact des te groter. Hulp blijft dus meer dan ooit nodig.

Bij de eerste echte winterkou berichtten de kranten over daklozen die dood waren aangekomen. In Antwerpen, in Gent. Het gebeurt onder onze ogen, in onze steden. En nee, het was niet hun eigen keuze, het was niet hun schuld of verantwoordelijkheid. Mensen dreigen vermorzeld te worden tussen structurele ontwikkelingen die elk op hun eigen automatische piloot verder evolueren. Wie pech heeft, of het ritme niet aan kan, valt uit de boot.

Op de volgende pagina's staan we even stil bij de problematische situatie van mensen in dak- en thuisloosheid. Maar we willen ook bewust projecten in de kijker stellen waar men er in slaagt om wel verbinding te maken met hen. Waar mensen hun hand uitstrekken naar andere mensen – en hen *in hun eigen situatie* tegemoet treden. Arme mensen vormen immers geen aparte categorie, waar we op een verschillende manier mee omgaan. Integendeel, ze maken deel uit van onze ene mensenfamilie. We kunnen hen niet 'objectiveren', want we vormen samen één gemeenschap (*naar de boodschap van de Werelddag van de Armen, Paus Franciscus, 2021*).

We zijn op die manier met Caritas Hulpbetoon aanwezig in verschillende steden. We lichten er enkele projecten uit, die we nader in beeld brengen. Meer voorbeelden vind

je op onze website. Als caritasorganisatie blijven we in onze werking de nadruk leggen op de nood aan opvang, zeker in de winter, en zeker voor families met kinderen. Nood aan opvang, begeleiding, contact en erkenning als medemens.

En nood aan hoop. We blijven geloven dat we, met de hulp van velen, voor vele anderen kleine wonderen kunnen verrichten, en dat we voor deze mensen de hoop op een nieuw leven kunnen laten opgroeien als een mosterdzaadje: van iets zeer kleins, tot een heel grote boom. Dan kan het ook voor hen Kerstmis zijn.

We rekenen daarvoor ook opnieuw op uw steun. Helpt U ons helpen ?

Van ganser harte dank !

Dominic Verhoeven
Ondervoorzitter

Bruno Aerts
Voorzitter

Ook dak- en thuislozen zijn mensen

Met de winter is ook de nood aan winteropvang weer prangend. Begin november stierven nog twee daklozen in de parking onder het Koningin Astridplein in Antwerpen, ook in Gent viel een dode te betreuren.

Het is te kort door de bocht om te zeggen dat het 'hun eigen schuld of verantwoordelijkheid' is. Zo'n uitspraken hebben meestal geen last van enige achtergrondkennis. Niemand kiest bewust voor dakloosheid. Het is een trechter waar je ingezogen wordt, en moeilijk uit raakt.

Als Caritas willen we blijven kiezen voor deze mensen. We kiezen bewust voor een humane, warme samenleving, waar plaats is voor iedereen, ook voor hen die het moeilijker hebben.

Nood aan bovenlokaal beleid

Metten is weten. De Koning Boudewijnstichting financierde in oktober 2020 een telling door LUCAS KU Leuven en de ULiège, in Aarlen, Luik, Gent en Limburg. Leuven hield in februari 2020 een daklozentelling, in Brussel was het Bruss'Help die in november 2020 zijn zesde telling organiseerde.

Die metingen zijn niet echt vergelijkbaar omdat ze niet dezelfde aanpak en definities hanteren, maar ze leveren toch wel verontrustende informatie op. Zo weten we dankzij de Brusselse tellingen dat het aantal daklozen er tussen 2018 en 2020 steeg met 28%. De matrassen en bedelaars in het straatbeeld van steden als Antwerpen en Brussel zijn we ondertussen gewend geraakt. We kijken er niet meer van op. Maar dakloosheid is niet alleen een stedelijk fenomeen: uit de MEHOBEL-studie van 2018 bleek toen al dat ook 1 op de 13 OCMW-cliënten in de landelijke gemeenten uit de studie dakloos waren.

We dringen aan op meer sociale huisvesting (een verhoging van het Bindend Sociaal Objectief), maar daarnaast is er ook nood aan een structurele, algemene aanpak op de lange termijn en aan preventieve maatregelen (inzetten op jeugdhulp en mentaal welzijn), opdat de wachtlijsten voor sociale huisvesting (153.510 mensen in 2019, 169.096 mensen in 2020) niet nóg verder aangroeien.

Beter voorkomen dan genezen

Een groot aantal van de dak- en thuislozen heeft chronische gezondheidsproblemen of een alcohol- of drugsverslaving. Maar het is te gemakkelijk om te zeggen dat het eerste het gevolg is van het tweede. Vaak is het eerder omgekeerd. Het vernederende leven op straat versterkt de mentale en fysieke problemen van de mensen. Zonder domicilieadres dreigt de dak- of thuisloze in een administratief en juridisch niemandsland te vallen. De onzekere situatie en het afhankelijke karakter stellen de mensen sterk op de proef.

Het toenemend aantal dak- en thuislozen is in de eerste plaats het gevolg van een aantal negatieve structurele ontwikkelingen in onze samenleving.

Het tekort aan sociale woningen is een oud feit, de stijgende huurprijzen evenzo. Betaalbare huisvesting is nog nauwelijks te vinden. De recente stijging van de energieprijzen doet extra pijn aan de mensen die het al niet zo breed hebben. Het verlagen of beperken in de tijd van uitkeringen om werkzoekenden te motiveren om werk te vinden, blijkt kwetsbare mensen net in de richting van de marginalisering te duwen. Jobs liggen voor hen immers niet voor het oprapen. Coronajaar 2020 was een recordjaar voor de voedselbanken, met nieuwe profielen van mensen die buiten het sociale vangnet vallen door hun interim- en tijdelijke contracten. Kortom, de armoede neemt toe door structurele ontwikkelingen in de samenleving en het aantal dak- en thuislozen is daar een afgeleide van.

De diversiteit van de doelgroep

Oudere mannen die buiten slapen, het typische beeld van een dakloze, vormen maar een klein deel van die groep, amper 10 tot 20%. 'Daklozen' slapen ook in garages, kraakpanden, tuinhuisjes, opvangcentra of bij vrienden of familie. Steeds meer vrouwen, jongeren en mensen met een migratieachtergrond maken deel uit van deze groep. Het aanpakken van dak- en thuisloosheid kan daarom alleen over de sectoren heen, maar steeds vertrekkend vanuit het leefwereldperspectief van de persoon.

Geen snelle oplossing

Vanuit de hulpverlening weten we dat kleine stapjes de enige manier zijn om op weg te gaan met deze mensen. Maar er is vaak te weinig tijd en personeel om aan een vertrouwensband te werken. Er is tijd nodig om, ondanks de fysieke en mentale uitputting van het leven op straat, toch de motivatie te vinden om iets te willen veranderen aan de eigen situatie. Een plan dat je wordt opgelegd, terwijl je er niet open voor staat, omdat je op je tandvlees zit met louter het trachten te overleven, dat werkt niet. Dat vergt tijd. Maar gunnen we de mensen die tijd nog? En omarmen we hen nog in onze samenleving?

Caritas Hulpbetoon steunt daarom organisaties die een eenvoudige aanwezigheid, een oneindig geduld, een luisterend oor, een constructieve hulp, een gedeelde tijd aanreiken en gehoor geven aan de oproepen van de mensen, een warm onthaal in een warme opvang.

Meer voorbeelden van organisaties die we ondersteunen:
<https://caritasvlaanderen.be/nl/projecten-die-wij-ondersteunen>

De Tinten

Eén van de KRAS-diensten is 'De Tinten' in Gent. Ze bedelen, vanuit een christelijke inspiratie, voeding en materiële hulp aan vluchtelingen, asielzoekers en mensen zonder wettig verblijf, die in hun land van origine vervolgd of gediscrimineerd worden. De meeste onder hen zijn dakloos. Een 50-tal vrijwilligers houdt de werking staande; de organisatie is niet gesubsidieerd, maar daarom ook onafhankelijk. Coördinator Thierry Morel: "Mensen komen hier binnen na doorverwijzing van het CAW, OCMW, Kind en Gezin, een priester of gewoon mond-tot-mondreclame. We doen steeds een intakegesprek om hun noden te achterhalen. Want een zak eten lost hun problemen niet structureel op. De voedselbedeling is gekoppeld aan een sociale dienst, een medische dienst (die gratis consultaties geeft), en een juridische dienst. We doen alles wat in onze mogelijkheden ligt om de mensen structureel te helpen. Ik merk dat we echt iets concreet kunnen betekenen voor hen."

Sint-Vincentius

Sint-Vincentius in Genk is één van de vele Vincentiusverenigingen die ons land rijk is. "We zijn geen vzw, we krijgen geen subsidies. Onze opdrachtgevers zijn het OCMW en de gemeenten, die ons vragen om de kansarmen te helpen", zegt Guido Vandebrouck, voorzitter van Sint-Vincentius Genk. "We werken rond drie pijlers: voedselbedeling, materiële ondersteuning en de bestrijding van kinderarmoede. Met een team van 130 vrijwilligers verdelen we hier in Genk alleen al 15 ton voeding per maand aan een 1000-tal gezinnen. Sinds de coronacrisis zagen we dat aantal alleen maar toenemen. We zetten in op materiële ondersteuning, maar ook op de vrije tijd, gezondheid en talenten van kinderen in armoede. Vóór Corona gingen we met de mensen in gesprek, wanneer zij passeerden aan ons loket. Dat laagdrempelige contact ontbreekt nu, waardoor alleen de hoogstnodzakelijke noden worden ingelost."

De Loodsen

De vzw De Loodsen in Antwerpen ondersteunt maatschappelijk kwetsbare groepen die uit de boot vallen. De organisatie doet aan voedselbedeling en geeft Nederlandse les. In 'De Overzet' vangt De Loodsen alleenstaande vrouwen, met of zonder kinderen, zonder wettig verblijf en met medische zorgen op. In 'De Overstap' doet zij hetzelfde voor vrouwen die net verblijfspapieren kregen. Bovendien gaan ze ook in overleg met de Stad en het OCMW over de armoedeproblematiek. Diaken Frank Morlion: "Binnen de projecten van De Loodsen hebben we een mooie uitvloeit van mensen die zelfstandig verder kunnen. Ongeveer 80% van de mensen is na 4 maanden tot 4 jaren van begeleiding zelfstandig. We beogen hen te begeleiden tot het moment dat ze een toekomst hebben."

Kantel

De vzw WZS Kantel is opgericht in maart 2019 in Sint-Kruis (Brugge). Diaken Bart Verhelle, ondervoorzitter: "We brengen mensen met en zonder armoede-ervaring samen. De 'Kantelkantine' is het bindingsmiddel tussen al onze initiatieven: tijdens de maaltijden vinden de mensen elkaar. De Kantelkantine doet dienst als inloophuis. We geven er bovendien kooklessen. Ook mensen met een psychische kwetsbaarheid vinden er de weg naar ons en hen bieden we er de mogelijkheid tot sociale tewerkstelling. De 'Kantelklas' is onze kinderwerking: studiebegeleiding aan vooral allochtone kinderen, in samenwerking met hun school. Momenteel zijn we bezig aan de verbouwingen van een klein klooster, waar we 'Kantelwonen' willen starten: sociale huisvesting. Wij helpen de mensen de weg te vinden naar organisaties die hulp verstrekken. Maar soms helpt gewoon luisteren al heel veel."

Koraalhuis

Het 'Koraalhuis' is een laagdrempelig inloophuis in Mechelen, voor ieder die er nood aan heeft. Het is een plek waar de mensen tot rust kunnen komen en een broodmaaltijd met soep, koffie en thee aangeboden krijgen. Maar daarnaast is er de mogelijkheid tot taallessen, huiswerkbegeleiding, en kunnen de mensen er gebruik maken van een computer, telefoon en douche. Wanneer zij nood hebben aan een luisterend oor, is er ook de mogelijkheid tot een informeel gesprek met een pastoraal werker of diaken. "De mensen die hier binnenkomen, hebben vaak een grote rugzak; sommigen van jongs af aan, anderen alleen de laatste tijd. Wij kunnen de problemen bijna nooit oplossen. Als er al iets kan opgelost worden, dan zijn het de mensen zelf die dat moeten doen. Maar wij zijn erbij. Wij lopen niet weg. We gaan met hen op weg als ze dat willen. Ze zijn steeds opnieuw welkom."

